

ثبات و بحران در غرب آسیا

تصور عمومی بر این بود که با تضعیف جریان داعش و گروه‌های تروریستی در منطقه غرب آسیا ثبات و امنیت بیشتری در منطقه احساس می‌شود اما شدت تضاد منافع بین بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای به حدی است که نه تنها بحران کاهش نیافته، بلکه خطر گسترش و افزایش بی‌ثباتی وجود دارد.

به گزارش آران نیوز: در واقع منطقه خاورمیانه از مناطق پرآشوب و بحرانی جهان بوده، هست و خواهد بود و این موضوع با توجه به دخالت‌های گسترده قدرت‌های فرامنطقه‌ای به صورت مستقیم و غیرمستقیم و به حداکثر رسیدن تضاد منافع و گسترش روندهای تعارض بین بازیگران مهم در منطقه تشدید می‌شود.

در پی رو به زوال نهادن جریان‌های تروریستی در منطقه و دومینوی شکست جریان حامی آن در سوریه، عراق و یمن، این جریان به دنبال تنش‌آفرینی در نقاط دیگر منطقه بود به طوری که جهت‌گیری تشدید بحران ابتدا به سمت کردستان عراق بود اما با تدبیر مقامات عراقی و کرد و مداخله سازنده و موثر مقامات ایرانی، مساله تنش برانگیز استقلال کردستان عراق با کمترین حجم خشونت پایان یافت. اما بلافاصله روند بی‌ثباتی با استعفای اجباری سعد الحریری نخست‌وزیر لبنان کلید خورد تا بستر یک جنگ نیابتی جدید در گوشه‌ای از منطقه پرآشوب خاورمیانه فراهم شود.

در حال حاضر دو جریان مشخص در منطقه رو در روی همدیگر قرار گرفته‌اند به طوری که یک جریان با بیرون راندن داعش و تضعیف جریان‌های تروریستی از سوریه و عراق به دنبال ثبات‌زایی در منطقه خاورمیانه است. ایران، سوریه، عراق، لبنان و روسیه از حامیان جدی این جریان هستند تا ضمن پایان دادن به جریان داعش بتوانند یک آرامش نسبی در منطقه به وجود بیاورند. در مقابل جریان دیگر که احساس سرخوردگی و شکست در تحولات چندماهه اخیر منطقه دارد به دنبال افزایش تنش و بحران در منطقه است. از منظر این جریان ثبات و امنیت تا زمانی خوب است که منافع کوتاه مدت و بلند مدت آنها را تامین کند و اگر موجب تثبیت نفوذ منطقه‌ای ایران شود باید نظم شکل گرفته دچار بی‌نظمی و بی‌ثباتی شود. عربستان، رژیم صهیونیستی و آمریکا و برخی کشورهای کوچک در منطقه خاورمیانه حامی این جریان هستند.

ترسیم چشم‌انداز منطقه فردای شکست داعش، ایجاد ثبات و امنیت در سوریه، عراق و لبنان است که به نوعی قدرت و نفوذ منطقه‌ای ایران را تثبیت کرده و به رسمیت می‌شناسد، اما عربستان که کادر رهبری جوان و بی‌تجربه را در عرصه مدیریت کلان کشورش تجربه می‌کند، ادامه شرایط با ثبات موجود را کاملاً به ضرر خودش می‌بیند چرا که در طول چند سال گذشته با وجود بمباران گسترده و نابودی زیرساخت‌های کشور یمن هنوز نتوانسته این جنگ یکطرفه و نابرابر را به سرانجامی برساند و تمامی سرمایه‌گذاری‌های آن روی جریان‌های تروریستی و افراطی در منطقه بدون نتیجه بوده است. لذا به دنبال ایجاد یک جنگ نیابتی جدید در گوشه‌ای از منطقه پرآشوب خاورمیانه است که بحران‌آفرینی در لبنان بخشی از این سناریو است.

به هر حال گرچه شرایط منطقه و جهان به گونه‌ای است که احتمال یک جنگ گسترده و تمام عیار بین دو قطب ثبات‌زا و ثبات‌زدا یعنی ایران و عربستان را ضعیف و بعید می‌سازد، اما شدت عصبانیت سعودی‌ها از روند شکست در تحولات منطقه و ناکامی در فرونشاندن بحران یمن، انگیزه آنها برای شروع یک جنگ نیابتی را در منطقه افزایش داده که انتظار می‌رود با توجه به تسلط و نفوذ موثر ایران و کشورهای طرفدار حفظ ثبات در منطقه خاورمیانه، مانع از عملی شدن این تصمیم خطرناک سعودی‌ها و اسرائیلی‌ها شوند.

غلامرضا کریمی

استاد دانشگاه خوارزمی